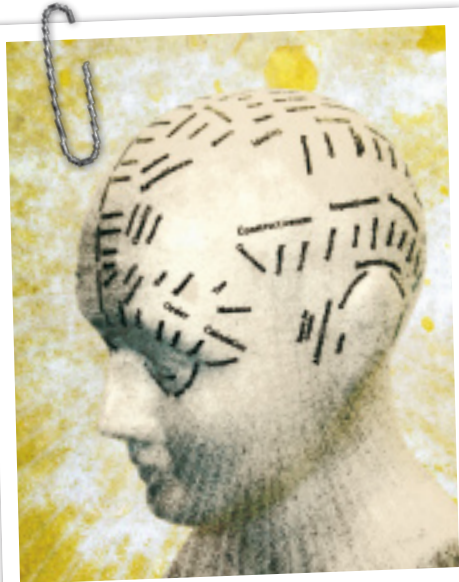

EL CERVELL I LA CONDUCTA MORAL

La conducta moral regula les interaccions socials complexes i marca els límits del que és socialment permès i del que és prohibit o mal vist. S'observen diferències individuals i transculturals notables, però totes les societats humanes actuals i passades tenen codis que regulen la conducta moral. Aquestes qüestions i altres de similars han estat tractades secularment pel dret, la religió, la filosofia moral i la psicologia popular. En canvi, la psicologia científica no hi ha ficat cullerada fins fa ben poc.

antisocial. És casual la pèrdua de l'escorça prefrontal amb la síndrome frontal de Gage? Òbviament, no. Després d'aquest cas, se n'han descrit molts més que vinculen clarament les lesions traumàtiques, vasculares o d'altres tipus de l'LPF amb el descontrol d'impulsos, la conducta psicopàtica i la criminalitat.

La recerca dels últims anys assenyalava aquesta darrera visió. Estudis en animals de laboratori i en humans demostren que l'LPF és bàsic per a la capacitat de demorar una gratificació, i això és un element neurobiològic fonamental per al comportament social complex (cobrem a final de mes, etc.). La recerca amb neuroimatge demostra la implicació específica de l'LPF en situacions experimentals on es posen en joc l'empatia, el perdó o el remordiment entre els humans. És més, l'LPF s'activa en situacions on el subjecte observa un *conflicte moral*, però encara s'activa més si ha de *decidir* sobre el conflicte. Ja tenim una evidència que permet pensar que els psicòpates són individus amb disfuncions subtils, però objectivables, dels LPF.

És imputable el crim comès en el decurs d'unatacepilèptic? I el comès per un psicòpata? Són conceptes psicològicament objectivables l'empatia, el perdó o el remordiment? Per què els nens petits es comporten sistemàticament com *salvatges*? Actualment estem en disposició d'abordar aquestes qüestions a partir d'una metodologia objectiva i unes eines neurobiològiques que ja ens permeten contestar algunes d'aquestes preguntes i, en tot cas, albirar quin serà el futur del camp.

Phineas Gage era un miner del segle XIX que ha passat a la història de la neuropsiquiatria: és el primer cas descrit en detall d'una síndrome frontal. En un accident laboral, una barra de ferro es va emportar una bona part del lòbul prefrontal (LPF) de Gage que, miraculosament, va salvar la vida. No obstant això, després de l'accident, li va canviar la personalitat completament. De ser un bon pare de família, amic dels seus amics i un treballador responsable, es va tornar un home groller, irrespectuós, impulsiu i gens fiable. Va perdre amb poc temps la família, la feina i els amics i va acabar la seva vida fent d'atracció de fira. En resum, es va tornar un psicòpata: algú que es comporta sistemàticament de manera

Però les disfuncions de l'LPF (especialment la part orbital) amb les conseqüències esmentades (manca de regulació i control emocionals, impulsivitat, desinhibició comportamental, etc.) també apareixen en altres circumstàncies: en els infants, per manca de maduració (en l'ésser humà, les estructures prefrontals no són madures fins passada l'adolescència), en la intoxicació alcohòlica, i en situacions d'estrès, entre d'altres. Actualment també sabem quines són les conseqüències del dany precoç a l'etapa infantil d'aquesta part del cervell: un alt risc de trastorns del comportament social al llarg de la vida, que s'ha anomenat *psicopatia adquirida*.

I els psicòpates? Els criminals, els mentiders, els estafadors recalcitrants que des de petits ja han mostrat aquestes tendències antinormatives, antisocials i immorals són adults ben madurs i no tenen cap *lesió* al cervell. Fins ara, la societat i la justícia els ha considerat homes *dolents*, *perversos*, *pecadors* i els ha condemnat moralment i legalment. La qüestió és: són realment responsables aquests individus o potser el seu cervell i, concretament, l'LPF, és disfuncional?

Un element crucial és el conflicte entre el *saber* i el *voler* (*o fer*). En un experiment s'entrenava rates de laboratori en una tasca dual: gratificació immediata, però petita, o bé retardada, però molt més gran. Les rates aprenen amb poc temps a discriminar i escullen la segona. Quan es lesiona l'LPF, mantenen la capacitat de discriminar (*saben*), però perden la capacitat d'inhibir la resposta i es llenquen a la gratificació immediata. Aquest és el patró del psicòpata humà: *sap* distingir entre allò que és bo i dolent, legal o il·legal, però a l'hora de la veritat, en una situació *ecològica*, real, no controla la resposta i no n'emet l'adequada. Qui és responsable del desastre: el subjecte o el seu LPF? La qüestió té unes repercussions legals i socials transcendents. |